

اسرار و آداب نماز

حضرت آیت الله حاج شیخ محمد جواد فاضل لنکرانی

مجموعه گفتارها در شبکه معارف صدای جمهوری اسلامی ایران

مرکز فقهی ائمه اطهار (علیهم السلام)

- ◀ سرشناسه: فاضل لنکرانی، محمدجواد، ۱۳۴۱ -
 ◀ عنوان و نام پدیدآور: آداب و اسرار نماز / محمدجواد فاضل لنکرانی.
 ◀ مشخصات نشر: قم: مرکز فقهی ائمه اطهار (علیهم السلام)، ۱۳۹۲.
 ◀ مشخصات ظاهری: ۵۰۸ ص.
 ◀ شابک: ۰ - ۷۱ - ۵۶۹۴ - ۶۰۰ - ۹۷۸
 ◀ وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا.
 ◀ موضوع: نماز
 ◀ رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۵ الف ۲ / ۱۸۶ BP
 ◀ رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۳۵۳
 ◀ شماره کتابشناسی ملی: ۳۳۶۴۶۵۶

انشارات مرکز فقهی ائمه اطهار

آداب و اسرار نماز

ناشر: مرکز فقهی ائمه اطهار (علیهم السلام)

- مؤلف: محمدجواد فاضل لنکرانی ○ نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۲
 قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان ○ شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه
 چاپ: چاپ و نشر اسراء ○ صفحه‌آرایی: مرکز فقهی ائمه اطهار (علیهم السلام)
 شابک: ۰ - ۷۱ - ۵۶۹۴ - ۶۰۰ - ۹۷۸

مراکز پخش

قم، میدان معلم، مرکز فقهی ائمه اطهار (علیهم السلام)، تلفن: ۳۷۷۴۹۴۹۴ و ۳۷۸۳۲۳۰۳
 قم شعبه ۱: خیابان ارم، جنب مدرسه کرمانی‌ها، تلفن: ۳۷۷۴۴۲۸۱ و ۳۷۷۴۴۲۷۱
 شعبه تهران: سه راه ضرابخانه، پاسداران، خیابان شهید کاشی‌ها، پلاک ۶، تلفن: ۲۲۸۴۳۹۶۵

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۳
فصل اول: کلیاتی در مورد اسرار نماز.....	۱۵
۱ / ضرورت آشنایی با اسرار نماز.....	۱۷
۲ / ادله وجود اسرار نماز.....	۱۹
۳ / اهمیت درک باطن نماز.....	۲۲
۴ / موارد اختلاف باطن اعمال.....	۲۵
۵ / نماز راه رسیدن به حقایق.....	۲۸
۶ - ۷ / نماز جامع اسرار همه عبادات.....	۳۱
۸ / نماز محک ایمان و توحید.....	۳۴
۹ / نماز سیر به سوی حق.....	۳۷
۱۰ / نماز راه رسیدن به یقین.....	۴۰
فصل دوم: حضور قلب در نماز.....	۴۳
۱۱ / مراد از قلب در مسئله «حضور قلب».....	۴۵
۱۲ / مقصود از قلب در روایات.....	۴۸
۱۳ / گناه عامل تیرگی قلب.....	۵۱
۱۴ / آثار توجه و اقبال قلب به خدا.....	۵۳
۱۵ / مراتب حضور قلب.....	۵۶

- ۱۶ / خشوع و حضور قلب در نماز ۵۹
- ۱۷ / موانع حضور قلب ۶۲
- ۱۸ / لزوم حضور قلب و خشوع ۶۵
- ۱۹ / راه لذت بردن از نماز ۶۸
- ۲۰ / با نماز خداوند عهد می‌بندد که نمازگزار را داخل بهشت کند ۷۱
- ۲۱ / حقیقت نماز در همان رکعت اول متجلی است ۷۴
- ۲۲ / مراتب حضور قلب ۷۷
- ۲۳ / حضور اجمالی: اشتغال به ثناگویی خداوند ۷۹
- ۲۴ / توجه به پذیرفته شدن نماز ۸۳
- ۲۵ / مرتبه اول از حضور تفصیلی: فهم معانی کلمات ۸۶
- ۲۶ / مرتبه دوم از حضور تفصیلی: فهم عقلی و برهانی کلمات ۸۹
- ۲۷ / مرتبه سوم از حضور تفصیلی: آثار قلبی ۹۲
- ۲۸ / مرتبه چهارم از حضور تفصیلی: شهود حقائق الفاظ ۹۶
- ۲۹ / مرتبه پنجم از حضور تفصیلی: فناء در حق تعالی ۹۸
- ۳۰ / اسباب حضور قلب ۱۰۱
- ۳۱ / راه توجه به عظمت پروردگار ۱۰۴
- ۳۲ / رفع موانع خارجی حضور قلب (۱) ۱۰۷
- ۳۳ / رفع موانع خارجی حضور قلب (۲) ۱۱۱
- ۳۴ / حب دنیا ریشه خواطر قلبی و افکار پراکنده ۱۱۳
- ۳۵ / حب دنیا بزرگ‌ترین مانع حضور قلب ۱۱۶
- ۳۶ / دنیای مذموم و نکوهش شده ۱۱۹
- ۳۷ / ریشه همه فتنه‌ها و عدم توجه به خدا در نماز: حب دنیا ۱۲۲
- ۳۸ / بغض دنیا افضل اعمال ۱۲۵
- ۳۹ / لزوم استمداد از خدا برای حضور قلب ۱۲۸
- ۴۰ / سرّ توجه قلب به امور دنیویه ۱۳۰

۱۳۳	فصل سوم: اسرار مقدمات و شرایط نماز
۱۳۳	باب اول: اسرار طهارت
۱۳۵	۴۱ / مراتب طهارت
۱۳۸	۴۲ / طهارت ظاهر و طهارت باطن
۱۴۱	۴۳ / اسرار وضوء
۱۴۴	۴۴ / سر طهارت با آب
۱۴۷	۴۵ / آب رحمت مطلقه وجود
۱۵۰	۴۶ / الهام گرفتن از آب در زندگی
۱۵۳	۴۷ / خلوص و صفا در توجّه به خدا
۱۵۵	۴۸ / سرّ شستن صورت و دستها در وضو
۱۵۸	۴۹ / اقسام وضوء در نگاه عرفا
۱۶۲	۵۰ / تأثیر دعا و ذکر هنگام وضوء
۱۶۴	۵۱ / اسرار وضوء در حقیقت
۱۶۷	۵۲ / وضوی اهل حقیقت (طهارت سر)
۱۷۱	۵۳ / اذکار امیر المؤمنین (ع) هنگام وضوء گرفتن
۱۷۴	۵۴ / باطن وضوء: تبدیل شدن قطرات آب وضوء به اذکار
۱۷۸	۵۵ / آثار و فواید وضوء
۱۸۱	باب دوم: اسرار ستر عورت
۱۸۳	۵۶ / اسرار ستر عورت در نماز
۱۸۶	۵۷ / صورت انسانی، پوشاننده حقیقت اعمال حیوانی بشر
۱۸۹	۵۸ / ستر عیوب و عورت‌های باطنی
۱۹۵	باب سوم: اسرار وقت نماز
۱۹۷	۵۹ / سرّ تعیین وقت برای نماز
۲۰۰	۶۰ / حالت نماز گزار هنگام فرا رسیدن وقت نماز
۲۰۴	۶۱ / ایام دارای حقیقت مستقل هستند

۳۴۴	۱۰۹ / اخلاص، مانع تسلط شیطان
۳۴۶	۱۱۰ / آثار اخلاص
۳۴۹	۱۱۱ / مراتب اخلاص (۱)
۳۵۱	۱۱۲ / مراتب اخلاص (۲)
۳۵۴	۱۱۳ / مراتب بالای اخلاص
۳۵۷	۱۱۴ / راه رهایی از عجب و غرور؛ انسان همیشه خود را مقابل خداوند مقصر بداند
۳۵۹	فصل ششم: آداب و اسرار قرائت
۳۶۱	۱۱۵ / فضیلت قرائت قرآن در نماز و غیر نماز
۳۶۴	۱۱۶ / ارزش و اهمیت قرائت قرآن
۳۶۷	۱۱۷ / فضیلت قرائت سوره توحید
۳۶۹	۱۱۸ / آداب قرائت قرآن: توجه به عظمت این کتاب الهی و توجه به ام الكتاب
۳۷۲	۱۱۹ / وجوه عظمت قرآن
۳۷۶	۱۲۰ / عظمت محتوای مطالب قرآن
۳۷۸	۱۲۱ / رعایت حق تلاوت قرآن
۳۸۱	۱۲۲ / تأثیر مضاعف قرائت قرآن در نماز
۳۸۴	۱۲۳ / تعظیم قرآن، توجه به محتوای آن است
۳۸۶	۱۲۴ / قرآن کتاب تعلیم است
۳۸۹	۱۲۵ / آداب تلاوت: رفع موانع و حجابها (خودبینی - افکار باطل)
۳۹۳	۱۲۶ / آداب تلاوت: رفع موانع، عدم انحصار تفسیر به فهم گذشتگان
۳۹۵	۱۲۷ / آداب تلاوت: موانع دوم و سوم فهم قرآن: حجاب معاصی و حب دنیا
۳۹۸	۱۲۸ / آداب تلاوت: تفکر و تدبر در قرآن و تطبیق بر خود
۴۰۱	۱۲۹ / آداب تلاوت: قلب خاشع، جسم فارغ، مکان خلوت
۴۰۳	۱۳۰ / متفاوت بودن قرآن با سایر کتب
۴۰۶	۱۳۱ / آداب قرائت: تعظیم - تفکر
۴۰۹	۱۳۲ / آداب قرائت: تخصیص

۴۱۱	۱۳۳ / آداب قرائت: ترقی
۴۱۳	۱۳۵ - ۱۳۴ / سوره حمد در حدیث قدسی
۴۱۷	۱۳۶ / حقیقت ذکر در روایات
۴۲۰	۱۳۷ / بسم الله الرحمن الرحيم ذکر خدا
۴۲۳	۱۳۸ / معنای الله در کلام امیرالمؤمنین(ع)
۴۲۶	۱۳۹ / افزون بر نماز، هر عبادتی هم بین خدا و بنده اش تقسیم شده است
۴۲۹	۱۴۰ / استعاذه، آداب آثار و ارکان آن
۴۳۱	۱۴۱ / استعاذه: مسدود کردن راه نفوذ شیطان
۴۳۳	۱۴۲ / استعاذه راه حیات از وسوسه
۴۳۶	۱۴۳ / استعاذه: پناه دادن به خدا از گناه و انحرافهای فکری و عقیدتی
۴۳۸	۱۴۴ / استعاذه، ورود در محفل جلال و ائمنی از همه عذابهاست
۴۴۰	۱۴۵ / قیام: اعلان آمادگی برای دفاع از حق و مبارزه با شیاطین
۴۴۳	فصل هفتم: آداب و اسرار رکوع
۴۴۵	۱۴۶ / آداب و اسرار رکوع
۴۴۷	۱۴۷ / آثار رکوع: مزین شدن به نور بها، زیر چتر کبریایی خداوند بخت
۴۴۹	۱۴۸ / رکوع ادب و سجده قرب به پروردگار است
۴۵۱	۱۴۹ / رکوع؛ اظهار عجز و فروتنی در برابر پروردگار
۴۵۳	۱۵۰ / کیفیت رکوع: حالت ذلت و خضوع، عدم شتاب و عجله
۴۵۶	۱۵۱ / آثار طول رکوع و ذکر آن
۴۵۹	۱۵۲ / معنای رکوع در کلام امیرالمؤمنین(ع)
۴۶۲	۱۵۳ / حدیث معراج و توجه به عظمت حق در رکوع
۴۶۴	۱۵۴ / رکوع نیکو وحشت قبر را از بین می برد
۴۶۶	۱۵۵ / سر خم کردن و کشیده قرار دادن گردن در رکوع
۴۶۹	۱۵۶ / درک عظمت خدا، خضوع می آورد
۴۷۱	فصل هشتم: اسرار سجده

۴۷۳		۱۵۷ / اسرار و آداب سجده
۴۷۶		۱۵۸ / اهمیت سجده
۴۷۹		۱۵۹ / سر سجده بر خاک
۴۸۲		۱۶۰ / حقیقت سجده در کلام امام صادق(ع)
۴۸۵		۱۶۱ / علت تکرار سجده
۴۸۷		۱۶۲ / تأکید ائمه(ع) بر سجده‌های طولانی
۴۹۱		فصل نهم: اسرار تشهد
۴۹۳		۱۶۳ / سر شهادت به توحید و رسالت در ابتدا و انتهای نماز
۴۹۶		۱۶۴ / حقیقت تشهد
۴۹۹		۱۶۵ / آداب تشهد
۵۰۳		فصل دهم: سلام
۵۰۵		۱۶۶ / حقیقت سلام

مقدمه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

در میان عبادات، نماز از اهمیت و ویژگی خاصی برخوردار است. بهترین و مؤثرترین راه برای وصول و رسیدن به سر ته‌ای نماز است. نماز اقرار به توحید و کبریایی و عظمت خداوند و مالکیت او نسبت به هر جزا و پاداش است. نماز تنزیه خداوند از هر نقص و عیبی است و همه ستایش‌ها و حمد‌ها را مخصوص او می‌دانیم. با نماز به این باور می‌رسیم که هیچ وجودی جز خدای بزرگ سزاوار حمد نیست. تمام ستایش‌ها به ستایش او برمی‌گردد. نماز رسیدن به توحید جامع و دور شدن و پاداش از هر شرکی است. نماز اقرار به عظمت و بزرگی خداوند است و اینکه موجود دیگری قابلیت بزرگی را ندارد. نماز بهترین راه برای تسلط بر نفس و مادیات و شهوات است.

روشن است که یک نماز خوب و مفید آن است که نماز گزار تا حدی با اسرار و رموز آن آشنا باشد. این کتاب گوشه‌ای از این اسرار را بر طبق آیات شریفه قرآن کریم و روایات ائمه معصومین علیهم‌السلام آشکار نموده است.

نکته مهم آن است که همه مؤمنین و نماز گزاران باید همیشه این اسرار را مرور کنند. باید لااقل در هر سال یک بار این اسرار را مرور کنند و مجدداً بخوانند و اساساً در امور تربیتی و سیر و سلوک، باید مبانی و توصیه‌ها را تکرار کرد تا نفس با آن خو بگیرد و ملکه آن گردد که نتیجه آن خلق اسرار جدید توسط همین نفس مهذب است.

آنچه که در این مجموعه پیش روی خوانندگان است، مباحث و مطالبی است که در سال‌های گذشته در مورد نماز و اسرار آن به صورت جلسه‌های مختصر مطرح و از صدای معارف جمهوری اسلامی ایران پخش گردیده است. روشن است که در این گونه از بحث‌ها، تصمیم بر بسط و گستردگی و تعمیق و اشاره به همه ابعاد علمی و معنوی نبوده است و تنها به صورت واضح و روان به گوشه‌ای از اسرار نماز اشاره شده است. ضمناً در این کتاب از تصرف و تغییر در عبارات و الفاظ حتی الامکان خودداری شده است تا به همان سبک و روشی که القاء شده در اختیار قرار داده شود.

از مسئولین محترم مرکز فقهی ائمه اطهار علیهم‌السلام و نیز جناب مستطاب حجت الاسلام والمسلمین آقای حاج شیخ ماشاء الله استاد میرزا دامت تأییداته که در تدوین و تنظیم این کتاب همکاری نمود، تشکر می‌کنم. امید آن است که این کتاب در اوج بخشیدن به این عبادت بسیار مهم مؤثر باشد، ان شاء الله.

محمدجواد فاضل لنکرانی

۱۳۹۲/۸/۲۸